

КОШЕТАР Уляна Петрівна,

к. істор. н., доцент кафедри філософії ГМІ НАУ

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ У ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

У праці «Цивілізація та її невдача» З.Фройд указував на три засоби боротьби з життєвими труднощами такі як, вольове відхилення невдач, фіктивні задоволення, що зменшують нещастя, різні токсичні речовини, які роблять байдужими до цих нещастя. Сублимація спрямовує інстинктивні прагнення до нівеляції. Вона стає успішною, коли знає як підвищити здатність до отримання задоволення від інтелектуальної праці. Це вдається небагатьом. Проте сублимація не забезпечує повного захисту від психічних страждань. Адже цей захист вразливий, доступний для нападок. Лесі Українці вдалось це подолати через вербалізацію образів психотипів та їх реакції на запропоновані авторкою ситуації. Кожен характер, кожна роль її героїв та героїнь сповнені стражданням та пошуком подолання пристрастей. Перед кожним з них постає вибір. Хтось стає витривалішим, хтось невідворотно втрачає себе. Авторка показує причини невротизації у першу чергу для себе, для подолання

проблеми фізичної неспроможності, немічності, ментальної дефіцитарності, і таким чином зменшує образу і долає розрив із своїм внутрішнім «я» та оточуючим середовищем, яке з надзвичайною легкістю уособлюється у хитанні маятника між ворожістю до випробувань та спробою їх глорифікації. Леся Українка намагається знайти той серединний шлях, де знеболююче «творчість» стає вже не стільки кінцевим результатом скільки сенсом буття, мінливість якого зупиняється під єдино можливим чинником *hic et nunc* «тут і зараз». Термін характеризує відношення об'єкту та простору та часу. Він актуалізований у філософії, психології та засобах масової комунікації. Для нашої розвідки важливо, що у психотерапію він був введений засновником психодрами Я.Морено. Психолог використовував принцип «тут і зараз» як принцип організації психодраматичної сцени. Учасники групи, які виконували певні ролі, повинні діяти в сцені так, ніби ситуація розгортається «тут і зараз», хоча події можуть належати до минулого чи майбутнього. Зазначений принцип поєднує досягнення мети – звільнення від потягів, пристрастей, душевного, фізичного болю та подальшої творчої реалізації Лесі Українки через написання драматичних творів (це індивідуальний шлях митця) або через групові тренінги психодраматичного ґатунку (взірця). Основою особистості є характер (у перекладі «печатка»). Це поєднання її індивідуальних особливостей, які певним чином спадково визначені. Важко зрозуміти характер здорової людини внаслідок конформізму, підкоренню соціальним нормам та загально визначеним стандартам. Також визначення ускладнюється ще й тим, що люди грають в певні соціальні ігри заздалегідь визначеними та відомими ролями. Але за умови невротизації ігноруються соціальні умовності та маски. Невротизація відкриває підсвідомі імпульси та біологічний компонент психіки. Під тиском оточення, стресу кристалізуються неповторність та різниця у поведінці представників різних характерів. Опис поведінки героїв прозових творів Лесі Українки наочно та рафіновано демонструє як відрізняються люди з різними типами характерів. Вони по-різному ставляться до себе та оточуючих, по-різному фантазують, брешуть, спілкуються, по-різному чинять злочини або проявляють милосердя, врешті, по-різному працюють та творять. Є п'ять основних типів характеру та їх домінанта на спілкування з іншими людьми. Наприклад, циклотіміки демонструють любов до життя і прагнуть до насолод. Шизоїди демонструють нульові емоційні реакції, за якими ховається глибокий різнобарвний внутрішній світ. Їх ідеал, щоб їх залишили у спокої разом з їх ідеями та роздумами. Астеники – дратують своєю слабкістю. Готові до самозречення та жертвовності. Істероїди – прагнуть звернути на себе максимум уваги і залишаються індиферентними до переживань оточуючих. Розглянемо

лише деякі риси героїні твору «Одержима» – Маріам. На нашу думку, історична особа Маріам (Марія) не є прототипом героїні твору Лесі Українки. У даному випадку співпадають лише імена поза персоніфікацією, оскільки письменниця має на меті (і цьому свідчить назва твору) описати прояви певного невротичного стану на тлі епохи. На підтвердження цього, звернімось до синонімічного ряду поняття «одержима» – «сумасшедшая, маньячка, безумная, ненормальная, душевнобольная, бесовница». Отже, зазначене надає можливість проаналізувавши погляди, репліки героїні вказаного прозового твору визначити правомірність наших припущень.